

DREPTUL

— TIJNE—DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—ECONOMIE POLITICĂ —

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ SUB CONDUCEREA D-ler

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. ORBAN, G. MEITANI,
N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAGI-THEODORAKY

ESCU
EDACȚIE

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

Memorarea Eroilor

u întregirea neamului, intelectualitatea
pii săi.

nițiativă a Baroului capitalei, templul
rat memoria acelor apărători și dis-
ței cari și-au jertfit viața pentru idealul

tă a avut loc în prezența ministrului
mului-președinte al Inaltei Curți de
numeroase asistențe de magistrați și
de către mitropolitul primat a plăcei
va păstra săpate cu litere de aur

— 1917 — 1918

tea pre moarte călcând,
eam și pentru lege.

Mareș Sc.
Mihuțescu M.
Nicolescu G.
Olaru I.
Paulescu G.
Polihroniade C.
Popescu C.
Popovici E.
Rădulescu C.
Rădulescu N.
Solomon V.
Lovinescu N.
Stamatescu N.
Stănescu I.
Sturdza A.
Télémaque C.
Todorescu A.
Tăreanu E.
Teanu I.
Asigui C. I.

lor roditoare!

„DREPTUL”

Teoria abuzului de drept în noul Cod civil al României mari

Este oare cu puțință ca, invocând și exercitând un drept ce-i aparține, cineva să comită un act ilicit, susceptibil, ca atare, de a da loc la o acțiune în daune, care să aibă de scop repararea prejudiciului cauzat prin acest act?

Deși chestiunea este discutată, după noi răspunsul este foarte simplu: În principiu, omul poate să întrebuințeze dreptul ce-i conferă legea, *fără a abusa însă de acest drept*; căci, la caz de abuz, el va fi responsabil, chiar dacă actul făcut de el pare a fi licit, fiindcă un act care nu are alt scop decât de a aduce o daună altuia, fără nici un interes apreciabil și legitim pentru acel care-l îndeplinește, nu poate nici odată să constituie exercițiul licit al unui drept.

Este adevărat că un adagiu celebru zice că acel care nu face decât a întrebuința dreptul său, nu comite nici o daună:

„*Qui suo jure utitur neminem laedit*”; sau, după cum se exprimă legea 55, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*. 50, 17:

„*Nullus videtur dolo facere qui suo jure utitur*”.

„Acel ce întrebuințează dritul său în cuprinsul legiuitelor hotare, zice art. 1734 din Codul Calimach (1305 C. austriac), nu este răspunzător pentru paguba pricinuită altuia dintru aceasta”.

Soluția de mai sus lasă însă a se presupune că autorul exercițiului dreptului este de bună credință și nu alege anume și cu răutate mijlocul care ar putea să aducă altuia o daună (*non animo vicino nocendi*), știut fiindcă răutatea nu merită nici o indulgență:

„*Malitiis non est indulgendum*” (L. 38, Dig., *De rei vindicatione*, 6. 1).

Principiul este cert, însă este greu de a se determina punctele lui de aplicare. Adagiul: „*Qui suo jure utitur neminem laedit*” sau: „*Nemo damnum facit qui*”

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător de şedinţă D. Tomida, respinge ca nefundată acţiunea, etc.

Semnaţi: V. G. Ionescu, D. Tomida.

Observaţie. — Sentinţa tribun. Tecuci, ce publicăm astăzi, este foarte interesantă şi motivată cu multă îngrijire de amicul nostru, d-l D. Tomida, astăzi preşedinte al tribun. Roman. Mulţumim împrejurărilor care ne-au pus în posesiunea acestei frumoase sentinţe, pronunţată la 28 Octombrie 1917, adică la o epocă (ne-o reamintim cu durere), când Moldova era în primejdie şi când, după toate probabilităţile, tribunalul hotărârea, auzind de departe bubuitul tunului.

Este vorba, în speţă de un testament autentic, a cărui anulare se cerca, trebur s'o recunoaştem, pentru motive prea puţin serioase.

Asupra primului punct de anulare, tribunalul decide, cu drept cuvânt, că constatarea identităţii testatorului se poate face, conform dreptului comun, prin doi martori cunoscuţi judecătorului care instrumentează. Tribunalul mai decide asupra acestui punct, că, conform. art. 20 din legea dela 1907 pentru organizarea corpului de avocaţi, avocatul sau apărătorul care a redactat actul, poate fi şi martor pentru identitatea părţilor, declaraţia lui despre această identitate fiind suficientă, ne mai fiind nevoie de un al doilea martor, tribunalul dovedeşte acest lucru cu un lux de argumentare, făcând chiar apel la lucrările pregătitoare ale legii din 1907.

Al doilea punct din sentinţa tribun. este relativ la delegarea judecătorului, spre a merge la locuinţa testatorului, pentru a instrumenta autentificarea actului, tribunalul decide iarăşi cu drept cuvânt, că preşedintele sau judecătorul ce-i ţine locul se poate delega el însuşi spre a merge la locuinţa testatorului, legea necerând, în această privinţă, nici un termen sacramental, şi această delegaţie neavând nevoie de a fi contrasemnată de grefierul tribunalului ¹⁾.

Judecătorul delegat, fie preşedintele sau altul, va constata în procesul-verbal cazul de boală şi locul unde a instrumentat, fără ca, în această privinţă, să fie numai decât nevoie de un certificat medical. Judecătorul delegat trebuie însă să fie asistat de grefier sau de ajutorul său, care, de astă dată, va contrasemna procesul-verbal de autentificare ²⁾.

Al treilea punct din sentinţa tribunalului este relativ la contrasemnarea procesului-verbal de autentificare de către grefier. Tribunalul decide, tot cu drept cuvânt, că ajutorul de grefă poate înlocui pe grefier, fără a se face vre-o menţiune în act despre cauza absenţei sau împiedicării grefierului, prezumpţia fiind că acest din urmă a fost absent sau ocupat cu alte lucrări de ale tribunalului. Acest punct este atât de evident şi atât de bine argumentat de tribunal, în cât nici nu mai insistăm asupra lui.

Al patrulea şi al cincilea punct din sentinţa tribunalului este relativ la pretinsa incapacitate a scriitorului sau redactorului testamentului de a primi vreo liberalitate prin testamentul scris sau redactat de el. Tribunalul decide şi asupra acestui punct, tot cu drept cuvânt, că scriitorul sau redactorul unui testament, poate fi legatar universal, întrucât legea

nu stabileşte nici o incapacitate în ace şi întrucât incapacităţile sunt de drept putând fi create prin voinţa omului, ci ¹⁹⁰⁰

În fine, ultimul punct din sentinţă este relativ la sugestiune şi captaţiune. ^{15/27} pune şi de astă dată în principiu că ^{Primeşte} gestiunea sau captaţiunea să fie o ^{mai avanta-} a unui testament (sau a unei dona-
să consiste în uneltiri viclene sau
împiedică consimţământul testatorului.
„nisi falsae et dolosae suggestio-
după cum se exprimă legea roma-
uneltiri sau machinaţiuni, nu ex-
captaţiune. ^{000 Lei}

Manoperile care constituiesc pot să emane nu numai dela ^{piti}), Etajul fi
ţile persoane, spre a vicia voinţa ^{ailor, Exportă}
să fie anterioare datei testament
terioare acestei date neputând
decât numai întru cât ar servi
turnarea faptelor constatate, ce
cu ocazia facerii testamentului ^{ARE}

Acel care atacă un testament ^{30. — Bucureşti} raza oraşului
sugestiune, trebuie să articuleze ^{raza oraşului} plată în rate
cise care constituiesc manoperile ^{proprii.}
viciarea voinţei testatorului, şi ^{referitoare la}
orice mijloace: martori, prezum-
acţiunea lui va fi respinsă ⁴⁾. ^{mai bun că cali-}

La caz de îndoială asupra
dacă există sau nu captaţiune ^{nonajări, trans-}
putea să reducă liberalitatea ^{portantă.}
neautorizând acest mod de pr-
numai s'o anuleze sau s'o me- ⁶⁶

În cât priveşte chestiunea ^{I IMPORT}
ralitatea este rezultatul voin-
rului, sau este rezultatul su-
ţinei, aceasta este o pură ^{RI}
buţia exclusivă a instanţelor ^{de Comert)}
No. 88

Toate aceste puncte sunt ^{lea}
sentinţa trib. Tecuci, mai ^{mărfuri}
juridică şi, după cum am s-
motivată.

Îaşi

ROMÂN

Bibliotecile Jude- ^{LEI 20.000.000}

Două cuvinte în chestia ^{ATI, IAŞI,}
riilor de ocol rurale.

Aceste biblioteci au fr
azi, cu toate economiile ^{dunările generale or-}
iniţiativa particulară ^{Credit Român din Bu-}
simte nevoia ca Sta- ^{cavropoleos.}
cţionariilor Băncii după
broşure cuprinzând ^{de zile provocată de}
ţione mai frecvent
căderea judecăt- ^{aprobat cu unanimitate de}
dificări. ^{ropusă, fixând la Lei 40. —}

A pune la în- ^{020 la casierile Băncii de Credit}
tică ediţiune ^{Suursalele sale din provincie.}
căreia obvin- ^{raile au fost aleşi prin aclamaţiuni}
rurilor — ^{M. Mironescu, M. Pherekyde, C. C.}
bună partăeanu, N. N. Săveanu şi Al. Zănescu.
judecător ^{extraordinară a votat cu unanimitate}

Supu- ^{apitalului social la 70 milioane lei au-}
Administraţie şi Direc- ^{ţionea Băncii de}
odaliităţile noiei emisiuni.

3) Vezi ^{Administraţie al Băncii de Credit Român în}
1) Vezi ^{Aprilie 1920 a numit ca Director general}
uit Român pe d-l Director Oscar Kaufman,
odată în Consiliul de Administraţie al Băncii.
şi şedinţă a fost numit locpitor de Director
stein, şi s'a conferit titlul de Director, d-lor
M. S. Atlas şi H. Horowitz.

1) Vezi tom. IV, partea II al Coment. noastre, p. 83.

2) Vezi tom. IV, menţionat, p. 83.

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE—DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—ECONOMIE POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMANĂ SUB CONDUCEREA D-ler

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI,
N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAGI-THEODORAKY

SILIU RĂDULESCU
SERETAR DE REDACȚIE

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

Comemorarea Eroilor

În războiul pentru întregirea neamului, intelectualitatea juridică a avut eroii săi.

Prin o pioasă inițiativă a Baroului capitalei, templul justiției a consacrat memoria acelor apărători și distribuitori ai Dreptății cari și-au jertfit viața pentru idealul eternei Dreptăți.

Dumineca trecută a avut loc în prezența ministrului de justiție, a primului-președinte al Inaltei Curți de casație și a unei numeroase asistențe de magistrați și avocați, sfințirea de către mitropolitul primat a plăcii comemorative care va păstra săpate cu litere de aur aceste nume:

1916 — 1917 — 1918

*Cu moartea pre moarte călcând,
Pentru neam și pentru lege.*

Alexandrescu D.
Andreescu I.
Angelescu G.
Antonescu G.
Bădulescu C.
Bălăcescu A.
Băluță P.
Bottea A.
Dimopol C.
Drăgescu B.
Ercule I.
Filitti C.
Florescu N.
Georgescu D.
Georgescu V.
Iconomu G.
Ilie I.
Iachimovici V.
Ion St.
Ionescu T.
Lugoșanu N.

Mareș Sc.
Mihulescu M.
Nicolescu G.
Olaru I.
Paulescu G.
Polihroniade C.
Popescu C.
Popovici E.
Rădulescu C.
Rădulescu N.
Solomon V.
Lovinescu N.
Stamatescu N.
Stănescu I.
Sturdza A.
Teliemaque C.
Teodorescu A.
Văcăreanu E.
Viscreanu I.
Vișoiu-C. I.

Pe amintirea lor veșnică și jertfa lor roditoare!

„DREPTUL”

Teoria abuzului de drept în noul Cod civil al României mari

Este oare cu putință ca, invocând și exercitând un drept ce-i aparține, cineva să comită un act ilicit, susceptibil, ca atare, de a da loc la o acțiune în daune, care să aibă de scop repararea prejudiciului cauzat prin acest act?

Deși chestiunea este discutată, după noi răspunsul este foarte simplu: În principiu, omul poate să întrebuințeze dreptul ce-i conferă legea, *fără a abuza însă de acest drept*; căci, la caz de abuz, el va fi responsabil, chiar dacă actul făcut de el pare a fi licit, fiindcă un act care nu are alt scop decât de a aduce o daună altuia, fără nici un interes apreciabil și legitim pentru acel care-l îndeplinește, nu poate nici odată să constituie exercițiul licit al unui drept.

Este adevărat că un adagiu celebru zice că acel care nu face decât a întrebuința dreptul său, nu comite nici o daună:

„*Qui suo jure utitur neminem laedit*”; sau, după cum se exprimă legea 55, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50, 17:

„*Nullus videtur dolo facere qui suo jure utitur*”.

„Acel ce întrebuințează dritul său în cuprinsul legiuitelor hotare, zice art. 1734 din Codul Calimach (1305 C. austriac), nu este răspunzător pentru paguba pricinuită altuia dintru aceasta”.

Soluția de mai sus lasă însă a se presupune că autorul exercițiului dreptului este de bună credință și nu alege anume și cu răutate mijlocul care ar putea să aducă altuia o daună (*non animo vicino nocendi*), știut fiindcă răutatea nu merită nici o indulgență:

„*Malitiis non est indulgendum*” (L. 38, Dig., *De rei vindicatione*, 6. 1).

Principiul este cert, însă este greu de a se determina punctele lui de aplicare. Adagiul: „*Qui suo jure utitur neminem laedit*” sau: „*Nemo damnum facit qui*

suo jure utitur“, trebuie astfel tradus: Acel care-și exercită dreptul său cu prudență și cu băgare de seamă, nu răspunde de paguba ce poate cauza prin acest fapt altuia ¹⁾.

Pentru ca să existe abuz de drept nu se cere, în adevăr, numai decât ca autorul actului să fi avut *animus nocendi*, ci este suficient ca el să nu fi fost destul de diligent și de prudent. O mare parte din doctrină și jurisprudența modernă se pronunță în acest sens, cu toate protestările timide ale unor autori. Printre advesarii abuzului de drept vom menționa pe Demolombe, Baudry et Barde, Planiol, Wächter, Endemann, Esmein, etc.

„Cât timp omul se mărginește în limitele dreptului său, el poate să comită o culpă morală, nu însă o culpă juridică, zice acest din urmă autor“ (nota în Sirey, 1897, 2, 21, col. 2, *ab initio*):

Printre partizanii abuzului de drept vom menționa însă pe Colin et Capitant, Bufnoir, Geny ²⁾, Charnont, Sourdat, Laurent, Larombière, Giorgio Giorgi ³⁾, etc.

Pentru a se curma orice discuție în această privință, propunem a se înscrie următorul text, în noul cod civil al României mari, după cum dispune anume art. 2 din codul civil elvețian dela 1907 ⁴⁾:

„Fiecare este obligat a-și exercita drepturile și a-și executa obligațiile după regulile bunei credințe. Abuzul manifest al unui drept nu este apărut de lege“.

Abuzul de drept mai este prevăzut și în codul german:

„Exercițiul unui drept nu este permis, zice art. 226 din acest cod, de câteori nu are alt scop de cât cășunarea unui daune altuia“.

Și art. 826 din același cod adaugă:

„Acel care într'un mod contrar bunelor moravuri cauzează anume (*vorsätzlich*) o daună altuia, este obligat a o repara“.

În lipsa unor asemenea texte, la noi, în dreptul actual, teoria abuzului de drept rezultă din principiile generale, iar la Romani, din legea 1, § 12, Dig., *De aqua et aquae pluviae arcendae*. 39, 3.

Iată cum se exprimă în această privință un autor:

„Se poate ca cineva să exercite un drept, chiar dacă prin exercițiul lui s'ar aduce o jignire altuia. Cu toate acestea, legea oprește exercițiul unui drept

numai în scopul și cu intenția de a jigni pe altul, fără nici un interes. Această dispoziție, care se referă la un caz special, va fi însă aplicată cu cea mai mare luare de seamă“ ⁵⁾.

Jurisprudența străină și chiar a noastră a consacrat prin nenumărate hotărări teoria abuzului de drept ⁶⁾.

Astfel, s'a decis că un proprietar este în drept să ceară distrugerea unui părete de scânduri, ridicat pe proprietatea vecină, dacă se stabilește că acest părete n'are nici o utilitate pentru proprietarul lui, și că acest din urmă n'a ridicat păretele în chestiune decât în scopul de a cauza vecinilor săi o daună ⁷⁾.

S'a decis, de asemenea, că există exercițiul abuziv al unui drept și manopere neleale din partea unui părinte care, după ce a promis consimțământul la căsătoria copilului său, îl refuză apoi, fără nici o cauză binecuvântată, abuz de drept de natură a motivă din partea viitorilor soți, sau a unuia din ei, o acțiune în daune ⁸⁾.

Tot ca abuz de drept a fost calificat și dreptul unui creditor, care pentru câțiva lei ce avea de luat a urmărit întregul patrimoniu al debitorului său, atunci când avea posibilitatea de a urmări averea lui mobilă, care ajungea la satisfacerea creanței sale ⁹⁾.

Ce trebuie să decidem în privința faptului de a aduce o contestație înaintea tribunalelor?

Faptul de a introduce o acțiune în justiție, de a face apel, recurs, etc., este, în regulă generală, exercițiul unui drept legitim. Cu toate acestea, recursul la instanțele judecătorești poate să constituie o culpă de natură a da loc la daune, de câteori acest recurs constituie un act de răutate, sau cel puțin, un act de eroare grosieră, care echivalează cu dolul *dolo proxima* ¹⁾.

Acțiunea introdusă fără o bază serioasă și numai din spirit de șicană, zice foarte bine trib. Ilfov, angajează răspunderea autorului ei ²⁾.

5) Vezi Maynz, *Cours de droit romain*, 1 § 6, p. 384 (ed. a 5-a).

6) Curtea noastră de casație a pus însă în principiu, fără nici o restricție, că cel ce cauzează altuia o pagubă, exercitându-și un drept al său, nu este obligat a o repara, Bulet. 1907, p. 1617.

7) Trib. Sedan, Sirey, 1904: 2. 317 (cu nota lui Appert).

8) C. Lyon, D. P. 1908. 277 (cu nota lui Jossierand).

9) Trib. Rethel, D. P. 1907: 2. 199.

1) Cpr. Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 807.

2) Vezi *Dreptul* din 1881, No. 33, p. 265. Mai vezi Trib. Brăila *Dreptul* din 1882, No. 53, p. 431, etc.

1) Colin et Capitant, *Cours élément de droit civil*, II, p. 872

2) *Méthode d'interprétation et sources en droit positif*, No. 173, p. 513 urm., precum și *Revue trimestrielle de droit civil*, I, anul 1902, p. 812 urm., etc.

3) *Teoria delle obbligazioni nel diritto moderno italiano*, V, 153, p. 218, 219 (ed. a 4-a).

4) Vezi asupra acestui text, V. Rossel et Mentha, *Manuel de droit civil suisse*, I, p. 87.

Deși faptul de a introduce o acțiune în justiție, zice de asemenea trib. Bacău ¹⁾, nu este de cât exercițiul unui drept legitim, totuși recursul la instanțele judecătorești poate să constituie o culpă de natură a da loc la daune, de câteori exercițiul acestei acțiuni este un act de răutate și de rea credință, sau cel puțin, un act de o eroare grosieră, care echivalează cu dolul. Și în asemenea caz, dauna poate fi nu numai materială, dar și morală, și se apreciază în mod suveran de judecătorii fondului, după gravitatea prejudiciului suferit de cei chemați în judecată, printr'o acțiune temerară și vexatorie, și după poziția socială a celor lezați.

Prin aplicarea acestui principiu, art. 405 din procedura noastră civilă dispune că partea care ar cădea în contestația sa asupra unei executări silite, va fi supusă la despăgubirile ce va fi pricinuit prin împedirea executărei, și la plata unei amenzi dela 25 până la 500 lei, în caz de vădită rea credință.

Aceasta amendă nu are însă un caracter penal, ci mai mult civil, după cum rezultă din discuțiunea acestui text.

Art. 370 din procedura civilă italiană prevăzând de asemenea, că partea care cade în pretențiile sale, poate, pe lângă cheltuielile de judecată, să fie condamnată și la daune către adversarul ei, la caz de proces temerar (*trattandosi dilite temeraria*) s'a decis în Italia că o simplă imprudență nu ajunge pentru ca această dispoziție să fie aplicabilă, ci trebuie să existe o *culpa lata* din partea imprecinatului ²⁾.

În legătură cu această chestiune trebuie să menținem art. 93 din legea judecătorilor de ocoale dela 1907, după care, pe lângă pagubele și cheltuielile cauzate printr'un proces, judecătorul poate condamna atât pe reclamant cât și pe pârît la o amendă până la 200 lei, de câteori va constata în fapt că *pretențiile părții au fost învederat nedrepte*. Acest text ia măsuri disciplinare și în contra avocaților sau apărătorilor care, cu rea credință, au apărut o pretenție vexatorie a clientului lor.

Chestiunea de a se ști dacă această amendă are un caracter civil, ca și aceea prevăzută în art. 405 Pr. civ., de care am vorbit mai sus, este controversată. Majoritatea tribun. Telorman a decis, în adevăr, că această amendă având un caracter civil, judecătorul de ocol o pronunță în primă și ultimă instanță, fără drept de apel, suma fiind mai mică de 300 lei ³⁾. Curtea de casație a decis însă, cu drept cuvânt, că delictul special prevăzut de art. 93 din legea judecă-

toriilor de ocoale, fiind un accesoriu al acțiunii de fond, întrucât ia naștere din cercetarea acțiunii și din constatarea suverană a judecătorului că acțiunea principală este învederat nedreaptă, de aci rezultă că accesoriul trebuind să urmeze condițiile acțiunii principale, accesoriul va fi sau nu supus apelului, după cum acțiunea principală este sau nu cu apel ⁴⁾.

Preferim această din urmă părere, pentru că înființează o garanție mai mult, adică al doilea grad de jurisdicție, cel puțin atunci când acțiunea principală este susceptibilă de apel.

Ori cum ar fi, art. 93 menționat se aplică nu numai reclamantului, dar și pârâtului, căci el vorbește de „partea care cade în pretențiile sale”, iar nu numai de reclamant ⁵⁾.

Această amendă, care se pronunță în folosul fiscului, nu poate fi admisă decât în urma cererii părții care nu este în culpă ⁶⁾.

Ea nu poate fi pronunțată de tribunal, care judecă aceeași cauză în apel sau în recurs, întru cât textul de mai sus este excepțional:

„*Paenalia non sunt extendenda, sau Nulla paena sine lege*”.

Am arătat cazurile cele mai frecvente în care tribunalele pot să condamne pe partea de rea credință la daune. Iată câteva cazuri în care se decide, în în genere, că nu există acțiune îndăune:

O persoană, victima unui furt, se plânge autorităților respective, arătând bănuelile ce are, pe care întru câtva le justifică, asupra autorului acestei sustracțiuni;

Un comerciant sau industriaș, deschide un stabiliment similar, în vecinătatea unui comerciant sau industriaș, care vinde sau fabrică aceeaș marfă, folosindu-se de clientela acestui din urmă;

O agenție de publicitate dă, de bună credință, informații defavorabile asupra unui comerciant sau industriaș, cauzându-i pagube;

Rădăcinile unui arbor, care crește pe proprietatea vecină, se întind pe fondul meu; fără nici o utilitate le taiu, confo mându-mă art. 608 C. civil, și din această cauză arborul piere; nu dătoresc proprietarului acestui arbore nici o despăgubire, fiindcă n'am făcut decât să mă conformez legii, care-mi conferă acest drept ⁷⁾, etc.

4) Cas. S. II, Bulet. 1910 p. 70 și 229.

5) Ionescu-Pastion, *Adnotațiuni juridice la legea judecăt. de ocoale*, pag. 306 observ. 2. *Contra*: D. G. Teodorescu, *Cr. Judiciar*, din 1912, No. 48, p. 566.

6) Ionescu-Pastion, *op. cit.*, p. 306, observ. 1.

7) Cpr. Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 87.

1) *Dreptul* din 1899, No. 50, p. 405 (cu observ. noastră). Vezi și Trib. Iași, *Dreptul* din 1905, No. 50, consid. dela p. 412, etc.

2) Cas. Turin, Sirey, 83. 4. 30.

3) Vezi *Cr. judiciar* din 1910, No. 81, p. 604.

După teoria abuzului de drept care, după toate probabilitățile, va fi înscrisă în noul Cod civil, va trebui însă să despăgubesc pe proprietarul arborului, care a pierit prin faptul meu, dacă se constată că a tăiat rădăcinile lui numai din spirit de șicană și fără nici un interes, după cum și comerciantul sau industriașul care face o concurență nelegală vecinului, va trebui să-l despăgubească.

În fine, un alt caz în care acțiunea în daune este necontestat inadmisibilă, este acea al legitimei apărări (art. 58 C. penal), pentru că acea care respinge prin forță o violență nedreaptă exercită un drept legitim. Aici se aplică deci în totul principiul:

«*Qui suo jure utitur neminem laedit*».

De aceea legea romană zicea :

«*Vim vi repellere omnes leges, omniaque jura permittunt*». (L. 45 § 4, Dig., Ad legem Aquiliam, 9. 2).

Tot în acest sens, legea 4, Pr. dela același titlu din Digeste zice că dreptul natural ne permite de a ne apăra contra celor cari ne atacă :

«*Nam adversus periculum naturalis ratio permittit se defendere*» (L. 4, Pr., Dig., tit. cit.).

Toate legile din lume admit principiul legitimei apărări, pentru că, după cum foarte bine a zis Cicerone în *Oratio pro Milone* (capit. 4), natura a depus în sufletul fiecărui om, și chiar în animale, instinctul conservării lor :

«*Est enim haec non scripta, sed nata lex*».

În consecință, mai toate legile pun în principiu că obligația de a repara dauna cauzată de cineva începează, atunci când autorul se găsește în caz de legitimă apărare. Astfel sunt, de exemplu, art. 56 din Codul elvețian asupra obligațiilor dela 1881, art. 227 din Codul german, etc.

«Este supus răspunderii, zice art. 31 din Codul Calimach (art. 19 C. austriac), acea ce cu nebagare de seamă către judecătorii va întrebuința a sa putere cum și acea ce va pași peste hotarul neprihănitei sale apărări, fără numai când se află în mare strâmtoare și în primejdia vieții».

Cuvintele subliniate dela finele textului de mai sus relative la legitima apărare, nu există în textul corespunzător din codul austriac, cu toate că aceleași principii sunt admise și în acest din urmă cod. Iată, în adevăr cum se exprimă în această privință un autor :

«*Quello che respinge un' ingiusta violenza colla forza, non è responsabile del danno che arreca; esso*

esercita un giusto suo diritto respingendo ge'ingiusti attentati alla sua persona, od alle sue sostanze» etc. 1).

Aceasta este, foarte pe scurt, teoria abuzului de drept, care urmează a fi anume admisă în viitorul Cod civil al României mari.

D. ALEXANDRESCO

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTITIE

SECȚIUNEA III

Audiența dela 3 Martie 1920

Președinția D-lui Victor Râmnicău, prim-președinte,

Matei Fait cu S. Sternberg.

INTERVENȚIE. — RECOURS IN MATERIE DE CONTECIOS ADMINISTRATIV. — ADMISIBILITATE. — ART. 247 ȘI 248 PROC. CIVILĂ.

Recursul în materie de contencios administrativ adresat direct la Curtea de Casație, fiind o acțiune în justiție, care are de obiect recunoașterea dreptului unui particular, față de o autoritate publică, este admisibilă intervenția făcută de către o a treia persoană în apărarea recurentului sau în combaterea lui alăturându-se părții intimat în recurs, bineînțeles probând în prealabil că are interes să preîntîmpine un proces în perspectivă.

No. 80. — Admisă în principiu, după divergență, cererea de intervenție făcută de Matei Fait în recursul lui S. Sternberg contra deciziei No. 3026 a Ministrului delegat al Bucovinei.

S'a ascultat d-l avocat P. Sadoveanu în susținerea admisibilității intervenției; d-l avocat Răuț în combatere și d-l consilier C. Hamangiu, locțiitor de Procuror General, în concluziuni pentru admiterea în principiu a intervenției.

Curtea deliberând,

Asupra admisibilității în principiu a cererii de intervenție făcută de Matei Fait ;

Având în vedere că această cerere are de obiect apărarea, alături de intimat, a legalității actului acestuia, prin care a refuzat recurentului Sternberg concensiunea unei farmacii ;

Considerând că, în principiu, dreptul de intervenție într'un proces este recunoscut de legea de procedură civilă ori cărei persoane, care ar avea un interes legitim, născut și actual de a susține sau apăra drepturile sale, fie ale uneia din părțile implicate

9) Mattei, *I paragrafi del Codice civile austriaco modificati dalle leggi romane, francesi e sarde*, IV, p. 778, 3 (Veneția, 1854).

în acest din urmă caz intervențiunea putându-se face în orice stare a procesului, chiar și la Curtea de Casație (art. 248):

Considerând că, în specie, se obiectează de recurent că intervențiunea lui *Fait* nu este admisibilă în principiu, mai întâi pentru considerațiunea de drept că în materie de recurs administrativ contra unui act al autorității publice nu este vorba de un diferend de drept comun, de o acțiune ordinară, căreia să i se poată aplica dispozițiunile art. 247 și următori din procedura civilă, ci de o cale de atac cu totul excepțională, în care dreptul de intervențiune ar trebui să fie expres prevăzut de lege, dispozițiune care nu există; că apoi, în fapt, intervenientul *Fait* nu are personal nici un interes în cauză, de oarece motivul pentru care s'a refuzat recurentului concesiunea de farmacie e lipsa calității de cetățean sau de supus român, chestiune care nu interesează de cât pe recurent;

Considerând că recursul administrativ direct la Curtea de Casație nu este, în ultima sa analiză, decât o acțiune în justiție, care are de obiect recunoașterea dreptului unui particular față de o autoritate publică și obligarea sau invitarea acestei autorități de a face să se respecte dreptul lezat; că acesta fiind caracterul și scopul recursului în materie de contencios administrativ, nici rațiunea nu se opune și nici vre un text de lege ca, în contra sau în apărarea recurentului, care în fond nu e de cât un reclamant, să se poată alătura și o a treia persoană, întru cât, bine înțeles ea ar proba, în prealabil, că are interes să preîntâmpine un proces în perspectivă;

Considerând că, în specie, intervenientul susține și părțile cele l'alte nu contestă, că farmacia a cărei concesiune a fost refuzată recurentului, i-a fost concedată d-sale și actualmente o are în exploatațiune; că prin urmare revenirea administrațiunei asupra refuzului, prin efectul admiterii recursului i-ar fi prejudiciabilă, de oare ce concesiunea în persoana sa ar urma să se desființeze;

Că dar interesul ce intervenientul are de a se opune admiterii recursului este invederat, legitim, născut și actual și deci cererea sa de intervențiune este din ambele puncte de vedere admisibilă în principiu.

Pentru aceste motive, admite.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIA III-a.

Audiența dela 8 Martie 1920

Președinția d-lui N. C. Schina președinte

Gane Marinescu și alții cu Ella Negruți

FEMEIA-AVOCAT. — LEGEA CORPULUI DE AVOCAȚI. — DACĂ FEMEILE AU DREPTUL A CERE ÎNSCRIEREA ÎN BAROU ȘI POT EXERCITA PROFESIUNEA DE AVOCAT.

Intru cât nici o considerațiune de ordin politic sau social, și nici vre'un text de lege nu se opune ca femeia să poată exercita profesiunea de avocat, ea are dreptul să ceară a fi înscrisă în tabloul avocaților și să exercite această profesiune; iar din faptul că termenii din legea corpului de avocați care arată condițiunile cerute pentru ca cine-va să poată fi avocat, se exprimă la masculin, nu se poate deduce că prin aceasta legiuitorul a voit să excludă pe femei de la profesiunea avocaturii, de oarece în legiuirea noastră găsim atât în Constituție cât și în Codul civil, diferite texte, care deși redactate la masculin, cuprind și pe femei în drepturile ce se conferă prin acele texte.

No. 50. — Respins apelul făcut de Gane Marinescu și alții contra deciziei No. 377/919 a Consiliului de disciplină al corpului de avocați din jud. Ilfov în proces cu Ella Negruți.

S'au ascultat din partea apelanților D-nii Gane Marinescu și Gioroceanu, iar din partea intimatelor D-nii avocați Dem. Dobrescu și D. Negulescu.

Curtea,

Având în vedere apelul făcut prin petițiunea No. 4580/919 de către D-nii avocați Gane D. Marinescu, Al. Pretorian, D. Bărbulescu și alții în contra deciziei No. 377 din 23 Octombrie 1919, a Consiliului de disciplină al Baroului jud. Ilfov, prin care s'a admis înscrierea în tabloul avocaților a D-nei Ella Negruți.

Având în vedere deciziunea atacată cu apel, concluziunile orale și scrise ale părților precum și actele din dosar.

Având în vedere că prin zisa deciziune, Consiliul de disciplină al corpului de avocați din jud. Ilfov, a admis înscrierea D-nei Ella Negruți, licențiată în drept de la Facultatea din Iași, ca avocat stagiar în corpul avocaților din jud. Ilfov și trecerea sa pe tabloul avocaților după depunerea jurământului;

Având în vedere că apelanții susțin că, pe lângă considerațiuni de ordin istoric, social și economic, sunt motive juridice care se opun la cererea intimatelor, și anume: legea de organizare a corpului de avocați.

din 1907, prevăzând textual numai pe bărbați, instanțele judecătorești nu pot admite și femeile, acest rol fiind exclusiv al puterii legiuitoare, iar dacă s'ar interpreta legea în mod exclusiv, femeia ar putea pretinde cu același temel accesul la toate drepturile politice, la toate funcțiunile publice, pe când legea se exprimă formal când a voit să desemneze pe femei, precum a făcut-o legea poștelor, legea învățământului secundar, legea învățământului profesional, codul comercial; că dacă legiuitorul din 1907 ar fi voit să aibă în vedere legea din Franța din 1900, care s'a alcătuit pentru a admite femeia în barou, sau să se inspire de congresul avocaților din 1906 de la Iași, ar fi spus-o legea; că însă legea a tăcut, înțelegând astfel să respecte tradițiunea; mai mult, raportorul legii corpului de avocați s'a pronunțat lămurit în potrive admiterii femeii; că, mai departe, avocatul putând fi chemat a face oficiul de judecător, oficiu pentru care candidații trebuie să aibă exercițiul drepturilor politice, se evidențiază imposibilitatea femeii de a fi avocat; că, același motiv ar împiedica pe femeia avocat d'a invoca scutirea de cens pentru a fi alegător sau eligibilă la parlament; că femeia fiind lovită de codul civil de o incapacitate generală, ar fi silită să obțină autorizația bărbatului pentru fie care act, pentru fie-care afacere – formalitate incompatibilă în practică cu profesiunea de avocat; că, în sfârșit, Înalta Curte de Casație, în secțiuni-unite, s'a pronunțat în sens negativ prin decizia No. 6/915 și n'au trecut încă 5 ani pentru ca intimata să poată spera o schimbare de jurisprudență, conchizând la admiterea apelului și la respingerea cererei de înscriere în tabloul avocaților a intimatei;

Având în vedere că intimata răspunzând la obiecțiunile de ordin istoric, economic, social și juridic, a susținut că femeile au pledat la Roma, până la ivirea unui edict interzicându-le acest drept; că în evul-mediu femeile puteau pleda și chiar judeca; sub Revoluțiunea franceză, la 1790, defensorii oficioși puteau fi de orice sex; că, însă, Napoleon fiind în contra emancipării femeii, le ridică această egalitate; că azi femeia poate pleda în Franța pe baza legii din 1 Decembrie 1900, care are un caracter interpretativ; că legiuirile noastre vechi, codul Caragea, Andronache Donici, Calimach, exclud pe femei din slujbe publice, nu din profesiunea de avocat; că Baroul nostru s'a organizat pe baza decretului din 1831, a legilor din 1864 și 1907; că art. 1 din această din urmă lege fixează condițiunile de admisibilitate, arătând totodată incapacitățile și incompatibilitățile; că cerința legii „a fi român sau naturalizat român” este o formulă generală, calitatea de femeie nefigurând la incapacități, că nu se poate trage

argument din masculinul întrebuințat în expresiunea legii, fiind-că diferite legi întrebuințează deasemenea masculinul și dacă sunt în afară de discuțiune legile privind armata, clerul, magistratura, legea electorală, sunt totuși legi, și în special acele relative la organizarea Ministerelor, cari, cu toate că întrebuințează masculinul, nu împiedică femeile de a fi funcționare în acele ministere, precum Ministerul de Finance, de Domenii, de Industrie și Comerț, de Interne; că în zadar s'ar invoca legea Poștelor, legea învățământului secundar, etc., care prevăd textual pe femei, fiindcă la condițiunile de admisibilitate, aceste legi se exprimă tot în general „a fi român”, iar legea poștelor menționează mai la vale restricțiuni pentru femei, legea asupra învățământului secundar făcând aplicațiunea legii și la femei, aceasta dovedește că în principiu formula „a fi român” care figurează mai înainte, le cuprinsese și pe dănele: că, mai departe, congresul avocaților din 1906, la Iași, ceruse excluderea femeilor, – or legea din 1907, tace în această privință, cu toate că mai mulți membrii influenți din parlament erau favorabili admiterii femeii, iar părerea raportorului n'a fost împărtășită de parlament, fiindcă n'a fost reproducă în lege; că în privința autorizațiunei maritale, o autorizațiune generală va abilita pe femei de a exercita profesiunea de avocat, prin care de almintrelea femeia nu dispune de patrimoniul său; ea, în genere, legiuitorul nostru din 1864 s'a arătat mai favorabil femeilor de cât codul Napoleon din 1804, femeia română are avantajul asupra femeii franceze, la această dată, d'a fi martor la actele stărei civile, d'a putea divorța prin consimțământ mutual, d'a succeda bărbatului ca văduvă săracă, de a se bucura de regimul de separațiune de bunuri, când convențiunea matrimonială tace, având româncea o capacitate desăvârșită, pe când femeia franceză este în acest caz supusă regimului comunității, al cărui șef este bărbatul; că, pe de altă parte, textele din constituțiunea noastră sunt redactate la masculin, precum art. 10 „toți românii sunt egali înaintea legii și datori să contribuie fără deosebire la dările și sarcinile publice”; or, nimeni n'a îndepărtat pe femei din beneficiul egal al legilor sau le-a scutit de plata foncierei, patentei, etc.; că de asemenea art. 7 din codul civil se exprimă astfel: „tot românul se va bucura de drepturile civile”, ceea ce cuprinde evident și pe femei; că îndepărtarea din oficiul de judecător nu împiedică de a fi avocat: este t cmai situațiunea stagiarului; că jurisprudența fiind intermediară între textul rigid și evoluțiunea socială, adoptă textul legii la lumina cerințelor noi, acest rol fiind mai în evidență când legea tace, tradițiunea ea singură nefiind de cât haina prejudecăței; că, în sfârșit, principiile moderne care slăvesc libertatea muncii, principiile

democratice, care nu fac deosebiri între profesii, pledează pentru accesul femeilor la barou, conchizând intimata la respingerea apelului;

Având în vedere că decanul avocaților în numele Baroului a cerut de asemenea respingerea apelului pe considerațiunile următoare: diferitele păreri și pro și contra, atât la diferite Curți de apel cât și la diferite barouri, dovedesc că nu textul legii ne impune o părere, ci convingerea fiecăruia asupra problemei sociale, iar prejudecata asupra femeii-avocat este de aceeași natură ca prejudecata că sclavul nu poate fi om liber; or, ideile din timpul fanarioșilor asupra rolului femeilor nu mai sunt aplicabile azi; nu se mai poate tolera azi nici-un privilegiu lipsit de criteriu în drept, trebuie înlăturat privilegiul masculin al inteligenței, al moralei, al aptitudinii și să recunoaștem că nu există un mijloc de distincțiune de cât în selecțiunea ce ne-o dă libera concurență; că, pe de altă parte, regulile moderne de interpretare nu ne închid în textul legii ca într-o regulă scolastică, care cuprinde tot, ci ne înbină să vedem dacă libertatea noastră suferă vre-o restricțiune prin lege, or legea neoprind pe femei, ele sunt libere a intra în barou, unde vor aduce o notă mai umanitară;

Considerând că legea pentru organizarea corpului de avocați din 12 Martie 1907 dispune că condițiunile de admisibilitate sunt următoarele: „1° a fi român sau naturalizat român; 2° a avea etatea de 21 ani împliniți; 3° a avea titlul de licențiat sau doctor în drept de la facultățile de drept din țară sau străinătate”.

Că nu se poate trage argument din redactarea legii la masculin, pentru a exclude pe femei, întru cât atât în constituțiune cât și în codul civil, precum și în celelalte coduri sau legi, vom găsi texte, care deși sunt redactate la masculin, cuprind incontestabil și pe femei; astfel, pentru a ne mărgini numai la câteva exemple, art. 10 din constituțiune: „toți românii sunt egali înaintea legilor”; art. 7 din c. civ.: „tot românul se va bucura de drepturile civile”; art. 4 cod. penal: „veri care român va putea fi urmărit și judecat; legea interpretativă din 7 Aprilie 1910 zice că prin cuvântul „sătean” se înțelege și săteancă, etc.;

Că, deasemenea, legile de organizare a Ministerelor de Finance, de Domenii, de Industrie, de Interne, etc., deși redactate la masculin, n’au îndepărtat pe femei din diferite slujbe în acele ministere;

Că, pe de altă parte, nu se poate zice că legea a întrebuintat și expresiunea feminină de câte ori a înțeles a vorbi de femei, precum a făcut legea poștelor, sau legile asupra învățământului, fiindcă aceste legi, redactate tot la masculin, limitează drepturile femeii în anumite articole, fiindu-le aplicabile însă toate

dispozițiunile generale; de exemplu: legea pentru serviciul telegrafo-poștal, admite pe femei numai ca împiegați auxiliari, dar femeile sunt supuse condițiunilor de admitere și diferitelor sancțiuni, redactate toate la masculin; legea asupra învățământului secundar și superior din 25 August 1901, art. 28, prevede pe profesoare și pe maestre pentru școalele secundare de fete, dar art. 31 zice: „pentru a ocupa postul de maestru, candidatul va trebui să fie român, major, să fi satisfăcut legea de recrutare (dacă este bărbat)”, etc., ceea ce evidențiază că legiuitorul obișnuște a se exprima la masculin, chiar atunci când vorbește special de femei;

Considerând că, în contra acestei argumentări pur formale a legii, s’a obiectat, că dacă legea redactată la masculin ar cuprinde întotdeauna și pe femei, s’ar ajunge pe baza legii a recunoaște femeilor toate drepturile și chiar cele politice și accesul în armată, magistratură, corpul electoral, Parlament; că, însă, această obiecțiune conține un raționament criticat de logica formală, fiindcă conchide de la particular la general, când zice: dacă oarecari legi la masculin cuprind și pe femei, deci toate legile la masculin cuprind și pe femei; același raționament fiind deopotrivă criticabil și în logica materială, fiindcă conchide de la o capacitate mai mică la o capacitate mai mare, când zice: dacă femeia poate exercita o profesie de interes public, cum este avocatura, femeia poate exercita toate funcțiunile publice, toate sarcinile publice;

Că deci, dacă masculinul în lege nu este un argument decisiv, nu este mai puțin adevărat că forma legii la masculin nu este nici un argument exclusiv, cum s’a arătat mai sus;

Considerând că, făcând aplicațiunea aceleiași obiecțiuni la femeia-avocat, s’a zis că avocatul, fiind chemat a îndeplini oficiul de judecător sau de procuror, și legea de organizare a magistraturei cerând candidatului la magistratură exercițiul drepturilor politice, această împrejurare ar pune în evidență inadmisibilitatea înscrierii în barou a femeii;

Că, însă, nici această obiecțiune nu este fundată, întru cât dacă avocatul este volnic a complecta instanța de judecată, această datorie este numai de natura iar nu de esența profesiei de avocat, după cum o învederează situațiunea avocatului stagiar (art. 5 din legea avocaților);

Că, pe de altă parte, pentru a lumina înțelesul legii, apelanții au invocat mijloace externe de interpretare, decurgând din modul cum s’au alcătuit legile asupra Baroului, și din tradițiune; că astfel s’a susținut că legea din 1864 a fost inspirată din Franța, unde femeia nu era admisă în barou, că la 1907, când s’a votat ultima lege, erau în evidență două

fapte importante : congresul avocaților din Iași din 1906, care excludea pe femei, și legea franceză din 1 Decembrie 1900, care acordă femeilor dreptul de a pleda ; — că tăcerea legii, mai ales când raportorul legii în parlament se pronunțase pentru excluderea femeii, n'ar putea fi interpretată de cât în menținerea soluțiunii din 1864, soluțiune consacrată de Inalta Curte de Casație prin decizia No. 6/915 în secțiuni unite, numai o lege nouă, cum s'a făcut în Franța, fiind în drept a realiza ceea ce cere printr'o creațiune a jurisprudenței ;

Considerând că părerea raportorului unui legi, atunci când nici o discuțiune în Parlament, nici o înrăurire aparentă în text nu sunt în legătură cu ea, nu ne permite a conchide că această părere a raportorului a fost însușită de legiuitor ;

Că, în ce privește tradițiunea, fără a căuta la Roma antică mai exact elemente pentru ipoteze decât o adevărată documentațiune, altceva fiind „actor in rem suam”, altceva „cognitor” sau măcar „procurator”, este mai folositor a constata că, în diferite țări, femeia este admisă azi a profesa avocatura ; că la noi ar fi tot atât de inutil a trage argumentul din tăcerea vechilor noastre legiuri, precum din moravurile de acum un veac, când știut este că la 1864 doctorii în drept erau foarte rari, chiar consilierii dela Inalta Curte nefiind toți titrați ; că este însă indispensabil a se constata, că Baroul de Ifov deja la 1891 înscrie pe D-na Sarmiza Bilcescu, doctor în drept dela Paris, și că în ultimii 30 ani diferite barouri și Curți de apel au recunoscut dreptul femeii ; Inalta Curte, ea însăși, neputând motiva părerea minorității, a dovedit însă importanța controversii, prin încheierea din 2 Martie 1915 a secțiunii I, când a găsit cu cale a face aplicațiunea art. 20 a legii de organizare a Curții de casație ;

Că, din aceste constatări, rezultă atât o evoluțiune în moravuri — necesitățile sociale de azi urmând a fi tradițiunea de mâine, — cât și fragilitatea, în speță, a argumentului tras din tradițiune, fiindcă tradițiunea însemnează o lungă comunitate de vederi, pe când în speță, de când s'a pus problema, nu importă vremea când nu se punea problema socială și deci când legiuitorul nu putea s'o aibă în vedere ;

Considerând, în adevăr, că tradițiunea, chiar dacă ar fi, ar rezista cu greutate principiului general de drept, care stabilește că capacitatea este regula și incapacitatea excepția ;

Că, legea avocaților neexcluzând pe femei, nu se poate creia această incapacitate pe cale de interpretare ;

Că, în principiu, în dreptul nostru femeia majoră este capab ca femeie, incapacitatea rezultând din căsătorie, nefiind motivată de natura femeii, ci de

societatea matrimonială, căreia legea i-a dat un șef ; că în executarea profesiunii de avocat a femeii măritate, necesitatea de a obține autorizațiunea maritală nu este în principiu o împiedecare mai îngreunătoare pentru profesiunea de avocat, decât pentru exercițiul comerțului, puterea maritală neexercitându-se la fiecare act, ci o singură dată la începerea comerțului ;

Considerând că nu se poate întoarce argumentul care pune în principiu imposibilitatea de a creia incapacități prin interpretare, cu observațiunea că nu se poate prin jurisprudență, ci numai prin lege, abilita femeia la un oficiu, considerat atâta vreme ca un oficiu viril, exemplul dat în Franța, prin votarea unei legi fiind elocuent în sensul observațiunii.

Considerând că, fără de a reține legea franceză din 1 Decembrie 1900 ca un criteriu deciziv în speță, ci numai ca o soluțiune concordantă în problema etico-juridică, vom constata că ceea ce a preocupat pe legiuitorul francez n'a fost ideia învechită a oficiului viril, cât dificultatea, femeia intrând în barou, d'a se ști dacă ea va putea figura în complectarea instanței ; că problema se pune, cum se pare, nu fiindcă în Franța avocatul stagiar, care nu este înscris, ar putea complecta instanța, întocmai ca la noi (art. 5), ci pentru motivul că în Franța nu există nici o lege cerând candidaților la magistratură exercițiul drepturilor politice, această condițiune rezultând numai din principiile generale de drept, că astfel ideia că femeia va putea judeca, idee privită cu îngrijorare manifestată, a fost îndepărtată prin desbaterile legii, iar această grijă s'a tradus în lege, care permițând femeii de a pleda îi interzice la nevoie oficiul de judecător ;

Că deci, din acest punct de vedere, legea franceză are un caracter interpretativ, cu toate că se exprimă ca o lege nouă : „à partir dela présente loi”... etc ;

Că la noi o asemenea legiferare nu era indispensabilă, nu atât față de art. 5 al legii corpului de avocați, care împiedică pe stagiar de a complecta instanța, cât față de legea de organizare a magistraturii, care cere categoric candidaților exercițiul drepturilor politice ;

Că, în sfârșit, toată această chestiune este mai mult lăaturalnică și tranșează numai o controversă, care era posibilă în Franța, unde Curtea de casație a validat la 1876, hotărârea dată de o instanță complectată printr'un avocat de 22 ani, atunci când legea franceză cere 25 de ani pentru a fi judecător, a considerat prin urmare ca suficiente condițiunile cerute avocatului, iar nu condițiunile cerute judecătorului, atunci când avocatul complectează instanța ;

Că, prin urmare, efectul principal al legii franceze este de a elimina femeia avocat din complectarea instanței, iar lipsa unei legi la noi, ar lăsa jurispru-

denții tranșarea unei cotoverse puțin dăunătoare, femeia avocat fiind îndepărtată chiar după trecerea stagiului, pentru a nu pune în discuțiune compunerea instanței;

Considerând, în ultimul rând, din punctul de vedere social, că s'a mai obiectat că orice profesiune care îndepărtează pe femeie de căminul ei, o expune la promiscuitatea unei clientele și unei atmosfere în mijlocul cărora se amestecă toate patimile, toate mizeriile, n'ar constitui pentru dânsa un ideal de dorit;

Că însă nu este vorba de idealul femeii, ci de un mijloc de existență pentru dânsa; nu este vorba de felul muncii ce trebuie să aleagă, ci de libertatea de a-și alege munca; spiritul democratic modern stabilind egalitatea față de muncă și desvoltarea nestânjenită a tuturor însușirilor; că fata fără zestre, femeia fără avere chiar căsătorită, chiar îndepărtată de la orice muncă prin sarcină și împiedecată prin alăptare se găsește pe zi a trece, și mai ales în urma acestui războiu, groaznic mâncător de bărbați, pentru cea mai mare parte a vieții ei obligată a munci pentru a trăi; că problema natalității și-a educațiunii copiilor, punându-se pentru toate profesiunile, această necesitate a dat naștere la școală celor mici și la grădinele de copii; că femeia era comerciantă, ajută la industrie, în ultimele decenii, diplomele ce le-a câștigat precum și însușirile ei au făcut din femei profesori, medici, etc.;

Că promiscuitatea barei nu este mai periculoasă pentru dânsa decât aceea care o găsește azi la spital, la școală, la minister, la uzină, la atelier și magazine; că nu poate fi vorba în teorie, de succesul în profesiune (cu toate că femeia în drept a adus deja roade frumoase, precum în Franța d-ra Jeanne Chauvin, care și-a legat numele, alături de alții, de cea mai importantă modificare adusă timp de un secol în regimul matrimonial, legea din 1907 asupra bunurilor rezervate, inspirată de noul Cod civil german din 1900); experiența va limita procesele potrivite cu însușirile speciale ale femeii și-i va îndreptăți utilitatea socială, profesiunea menținând numai elementele cari vor dovedi puterea lor de adaptațiune; că evoluțiunea ineluctabilă a legii civile, tinzând la extinderea dreptului femeii și impunându-i o responsabilitate corespunzătoare cu mărirea dreptului, practica științei juridice o va găsi pregătită și mai mult pentru exercițiul drepturilor ei viitoare;

Considerând că pe temeiul acestor considerațiuni, intimata justificând d'altminterlea că a îndeplinit toate celelalte condițiuni cerute de legea corpului de avocați, apelul făcut se găsește nefundat și este a fi

respins, confirmându-se deciziunea No. 377/919 a consiliului de disciplină a Baroului de Ilfov.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier Gr. Pherekyde, respinge apelul.

Semnați: N. C. Schina, Ion G. Manu, Gr. Conduratu, M. Mosgos
Gr. Pherekyde.

JUDECĂTORIA OCOL. RUR. NEGOEȘTI

(JUDEȚUL DOLJ)

Audiența dela 21 Octombrie 1918

Judecător Alex.-Hagi-Gheorghe

(Încheere)

INTERVENȚIUNE (CERERE DE).—TERȚIU.—ADMITERE ÎN PRINCIPIU.

ART. 248 PR. CIV.

PARTAJ.—ÎNCHERERE DE ADMITERE ÎN PRINCIPIU.—CARACTERUL EI.

PARTAJ.—INEXISTENTĂ.—TERȚIU.—ADMISIBILITATE.—ART. 797 C. CIV.

1° Intervențiunea făcută de terții dând loc unui proces în care judecata are a da o hotărâre asupra pretențiunii lor, nu este admisă decât atunci când pricina se găsește înaintea primei instanțe (art. 248 al 2 Pr. civ), spre a nu se înlătura principiu că fiecare are dreptul la două grade de jurisdicțiune.

2° Încheerea de admitere în principiu a acțiunii de partaj, are caracterul unei hotărâri definitive, fiind susceptibilă de apel, de oarece prin ea se decide asupra calității de succesiune și se decide și quantumul emolumentului succesoral.

3° Deși după amintirea în principiu, acțiunea de partaj nu se mai găsește în prima instanță, totuși intervențiunea unui terțiu, stabilite fiind cele trei caractere cerute de art. 247 Pr. civ, este în principiu admisibilă, în cazul când se constată că împărțeala este inexistentă din cauză că nu toți proprietarii au luat parte la săvârșirea ei, sau când s'ar împărți o avere între persoane cari nu sunt proprietari, de oare ce în aceste cazuri acțiunea de partaj este încă în primă instanță.

Judecata,

Având în vedere că, conform art. 247 proc. civilă, acela care are un interes legitim, născut și actul într-o pricină ce se urmează între alte persoane, va putea cere să stea și dânsul în instanță.

Că, în privința condițiunii cu care se poate intra într-un proces, nu e destul să zică cineva că are un interes, căci interesul poate să fie de caracter cu totul apreciator al cuiva, ci toată doctrina și jurisprudența sunt de acord că cele trei caractere ce trebuie să aibă acțiunea sau tendința celui ce vrea să

între într'un proces, sunt ca interesul să nu fie vag, ci într'un interes legitim, adică din punctul de vedere legal, să existe, să fie născut și actual, pentru că nu e admis să dovedești că legea ți-ar da un interes în viitor; trebuie să-l ai acum, să fie născut și actual și că numai cu aceste caractere cererea de intervențiune este în principiu admisibilă.

Considerând că fiind stabilite caracterele intervențiunii, art. 248 proc. civilă arătând modul cum se formulează și timpul când se va primi cererea de intervențiune, enunță: „Intervențiunea se face prin petiție întocmai ca și cererile introductive de instanță. Petiția, împreună cu actele, se va putea da sau înaintea zilei de înfățișare a procesului principal, sau chiar în aceea zi. Intervenția făcută de cel de al treilea pentru apărarea drepturilor sale, nu se va primi decât în timpul când pricina se găsește înaintea primei instanțe. Intervenția pentru apărarea drepturilor uneia din prigonitoarele părți, se va putea face în orice stare a procesului și la orice instanță, chiar înaintea Curții de casație”.

Că, în speță, intervențiunea este făcută de un terțiu și urmează deci a examina dacă pricina (acțiunea în partaj) se găsește înaintea primei instanțe, de oarece numai dacă s'ar decide în mod afirmativ, fiind stabilite odată caracterele intervențiunii, numai în acest caz cererea de intervențiune a terțiului ar fi în principiu admisibilă, de oarece terțul nu se bucură de privilegiul acordat litiganților de a putea face intervențiune în orice stare a procesului, ci numai atunci când pricina se găsește înaintea primei instanțe, de unde consecința logică și directă că intervențiunea făcută de un terțiu atunci când pricina nu se găsește înaintea primei instanțe, trebuie respinsă ca tardiv introdusă.

Că motivul care a determinat pe legiuitor de a face distincțiune între terți și între părțile litigante, este că intervențiunea făcută de terții pentru apărarea drepturilor lor, dând loc unui proces în care judecata are a da o hotărîre asupra pretențiunii lor, s'a dispus de legiuitor că nu se poate face decât la prima instanță, spre a nu se înlătura principiul că fiecare are dreptul la două grade de jurisdicțiune, iar dacă intervențiunea a făcută numai pentru sprijinirea intereselor uneia din părțile litigante, se permite a se face în orice stare a procesului, la orice instanță și chiar înaintea Curții de casație, fiindcă nu se introduce nimic nou ca obiect prin aceste intervenții, ci judecata începută, continuă cu mai multă putere de o parte sau alta.

Considerând că cererea de intervenție fiind o cerere conexă a acțiunii principale, în speță a unei acțiuni de partaj, urmează că o asemenea cerere trebuie să fie făcută înaintea instanței unde s'a făcut

cererea principală, judecata fiind deci în măsură a statua asupra ei.

Că urmează deci a vedea dacă intervențiunea este introdusă de către terțiu la timp, adică dacă acțiunea de partaj, dată fiind încheerea de admitere în principiu a esirei din indiviziune, se mai găsește încă în primă instanță.

Considerând că conform art. 94 legea jud. ocoale încheerile de orice fel nu se pot ataca decât în același mod și odată cu cartea de judecată (în același sens, art. 323 pr. civilă).

Că din expunerea de motive a făuritorului legii, care are următoarele cuvinte: «O aplicațiune importantă a acestui principiu va avea loc în instanțele de esire din indiviziune; hotărîrea, prin care se va admite în principiu o asemenea ieșire din indiviziune nu se va mai putea ataca deosebit, ci numai de odată cu cartea de judecată prin care s'a desăvârșit împărțeala», sunt mulți autori cari citind aceste rânduri, hotărîsc fără discuție că apelul la jurnalul de admitere în principiu la partaj este inadmisibil (D. Negulescu, Stef. Scriban), opiniune care incontestabil ar veni în favoarea admisibilității intervențiunii terțiului, de oarece acțiunea principală de partaj, după darea încherii de admitere în principiu a ieșirii din indiviziune, s'ar găsi în primă instanță.

Că judecata găsește în opiniunea autorilor sus citați, o greșală juridică, de oarece expunerea de motive nu poate să fie considerată ca legiferare, ci dacă legiuitorul ar fi voit să legifereze sigur, putea ca dorința sa să se exprime expres printr'un aliniat la art. 93, spre a nu mai da naștere la nici o îndoială în această privință.

Că judecata adoptă fără ezitațiune opiniunea contrarie, statuând că încheerea de admitere în principiu a acțiunii de partaj are caracterul unei hotărîri definitive, fiind susceptibilă de apel, chiar expunerea de motive venind în sprijinul acestei opinii, de oarece în ea se zice: «hotărîrea» deci, indiscutabil încheerea de admitere în principiu a partajului este o hotărîre definitivă și atunci tranșând un drept contestat între părți, este supusă apelului sau recursului conform legii.

Considerând că ceiace trebuie discutat este caracterul încheerii prin care se admite în principiu partajul.

Că observând cu atenție și ținând seamă de principiile juridice, s'ar vedea că în acțiunea de partaj sunt două acțiuni cu totul distincte, decurgând din ereditate, ca individualitate proprie; prima, petițiunea de ereditate și secunda, revendicarea părții indivize; și că de aceea în general printr'o încheere, după ce se discută calitatea părților și masa succesorală, se admite în principiu și se ordonă esirea din indivi-

ziune, decizându-se împărțirea averii în atâtea loturi câte părți sunt, numindu-se un expert și că imediat după depunerea raportului de expertiză se pronunță hotărârea de confirmarea partajului, care nu face decât să omoloage operațiunile de împărțire făcute în executarea hotărârei care ordonă eşirea din indiviziune.

Că deci trebuie distincțiune: petițiunea de ereditate, fiind petițiunea de recunoaștere a calității de moștenitor, care până se pronunță încheierea de admitere în principiu, este o acțiune prejudicială, și acțiunea de împărțeală propriu zisă, fiind acțiunea în revendicare a părților succesorale după ce calitatea a fost recunoscută de bună voie sau judecătorește.

Că, astfel fiind, cum se introduce azi acțiunile de felul acesta înaintea instanțelor noastre, cumulate acțiunea în petițiune de ereditate cu acțiunea în împărțeală, prin încheierea de admitere în principiu se decide asupra calității de succesiune și se decide și quantumul emolumentului succesor, cualte cuvinte se rezolvă de instanță și calitatea de succesor și dreptul de coproprietate, raportul la massa succesoră, dacă loturile se pot forma în natură sau prin licitație, renunțările la succesiune, reductibilitatea unei dote, etc. trebuind însă, în felul cum decide doctrina, să se pronunțe o hotărâre, iar această hotărâre nefăcând parte nici din cele preparatorii, nici din cele interlocutorii, fiindcă ea termină contestația asupra calității și cantității, este dintre hotărârile definitive, cari sunt deci susceptibile de apel.

Că din acest punct de vedere, ar urma ca intervențiunea terțiului să fie respinsă ca tardivă, întrucât acțiunea de partaj nu se mai găsește în primă instanță, totuși însă judecata o găsește admisibilă în principiu, din motivele cari se vor expune în considerentele următoare.

Considerând că acțiunea în partaj se numește dreptul de a cere partajul pentru a eși din indiviziune.

Că cuvântul «acțiune» nu este luat aici în sensul său obișnuit, de oare ce nu se supune judecăței un litigiu, pentru ca să se recunoască și să lămurească dreptul fiecăruia, ci se cere modificarea stărei de proprietate, operând partajul unui lucru indiviz.

Având în vedere că acțiunea în partaj este imprescriptibilă atâta timp cât durează indiviziunea, iar conform art. 728 C. civ., partajul putând fi totdeauna provocat, nici o posesiune indiviză, în consecință, oricât de prelungită ar fi, nu poate împiedeca pe coproprietari de a cere partajul, de oarece dreptul lor de a eși din indiviziune, neperzându-se prin neusaj, este o pură facultate pentru ei, care se reînnoiește în fiecare zi, și care durează atâta timp cât și cauza sa.

Având în vedere că în dreptul nostru efectul ge-

neral al partajului nu mai este atributiv sau translativ de proprietate ca în dreptul roman, ci declarativ sau retroactiv (art. 786 C. civ.), ceea ce înseamnă că fiecare copărtăș deține dreptul său dela defunct sau dela lege care prin o ficțiune îi transmite proprietatea bunurilor căzute în lotul său, *ut ex tunc*, adică cu efect retroactiv din ziua deschiderii succesiunii, iar nu *ut ex nunc* din ziua săvârșirii împărțelei, și că acest principiu fiind de ordine publică, părțile nu ar putea prin convențiunea lor să facă ca împărțeala să fie translativă de proprietate.

Considerând că acțiunea în partaj este indivizibilă în sensul că ea trebuie intentată contra tuturor eredităților și că, dacă la un moment dat, un singur ereditățar ar fi lăsat pe din afară, partajul nu este valabil, aceasta rezultând din art. 797 C. civ.

Considerând că cazurile de inexistență ale împărțelei sunt: 1) când toți coproprietarii nu au luat parte la săvârșirea ei; 2) când s'ar împărți o avere între persoane cari nu sunt proprietari și că în aceste cazuri nulitatea are loc ipso jure, fără a fi dobândită dela justiție, iar în 'caz de contestațiune, justiția va declara că împărțeala n'a avut nici odată ființă, chiar dacă ea ar fi fost ratificată: că moștenitorii cari n'au figurat în hotărârea de admitere în principiu a acțiunii de eşire din indiviziune, nu pot fi introduși în cauză cu ocaziunea formării loturilor, chiar când nu se modifică loturile fixate prin hotărârea de admitere în principiu.

Că consecința desființării partajului între părți este că indiviziunea va urma înainte și lucrurile vor fi puse în starea lor anterioară, ca și cum împărțeala n'ar fi avut nici odată ființă.

Că, în speță, constatându-se din dosar că pârâțul Ion Grigore Firu Mătușii, succesorul decedatului Grigore Firu Mătușii, pentru termenul de 25 Septembrie 1919 când s'a admis în principiu cererea de eşire din indiviziune, a fost omis de a fi citat, nefigurând deci în instanță.

Că, din cauza aceasta, judecata, consecințele principiilor mai sus expuse, urmează a anula toate dispozițiunile luate, începând dela data de 1 Mai 1919 când Ion Grigore Firu Mătușii a fost omis de a fi introdus ca pârât în proces, inclusiv încheierea din 25 Septembrie 1919 prin care se admisesse în principiu cererea de eşire din indiviziune.

Că consecința imediată a anulării încheierii prin care se admisesse în principiu cererea de ieșire din indiviziune, este anularea raportului expertului, căci *cessante causa, cessat effectus*.

Că, deși când s'a făcut expertiza, a fost citat la fața locului ca parte litigantă și Ion Grigore Firu Mătușii, conform art. 218 al 2 Pr. civ., totuși raportul de expertiză este nul pentru motivul mai sus arătat,

Ar dacă la fața locului a fost citat și Ion Grigore Firu Mătușii, aceasta a fost diligența expertului care nu poate acoperi neglijența reclamanților.

Că încă un motiv de anulare a raportului expertului consistă în faptul că părțile recunoscând verbal în instanță că terenul cerut de intervenientul Marin Tuțu Ilie la punctul 1 și 3 din actul de vânzare atașat în copie la cererea de intervențiune, făcând parte din terenul care figurează în acțiunea de partaj, urmează de aci că dacă în urma probelor ce ar administra intervenientul, cererea de intervențiune s'ar găsi fundată, terenul dela punctul 1 și 3 să fie scos dela masa succesorală.

Că, astfel fiind, declarându-se anulată încheerea de admitere în principiu, acțiunea de partaj se găsește încă în primă instanță și deci cererea de intervențiune introdusă de Marin Tuțu Ilie, terță persoană în procesul de față, este admisibilă în principiu și în consecință,

Pentru aceste motive, dispune introducerea în cauză a pârâtului, etc.

Semnat : Judecător, Alexandru Hagi-Gheorghe.

JUDECĂTORIA OCOL III BUCUREȘTI

Audiența dela 1 Decembrie 1919

Judecător-ajutor I. Simionescu

Teodora și Maria Rădulescu cu Ecaterina Marin

ACȚIUNEA POSESORIE. — PROCES PENDINDE ÎN ANULAREA VÂNZĂRII. —
RĂSPUNDEREA DE EVICȚIUNE. — ART. 1337 C. CIV.

Principiul că vânzătorul răspunde de evicțiune când este vorba de o acțiune în revendicare, se aplică și în materie posesorie, astfel că pe baza acestui principiu vânzătorul nu se poate opune unei acțiuni în posesie a cumpărătorului pe motiv că ar avea o posesie juridică a imobilului vândut.

Judecata,

Având în vedere că prin petiția înregistrată la No. 7742 din 1919, Teodosie și Maria T. Rădulescu din str. Berzii, 11, chiamă în judecată pe Ecaterina Maria, Alexandrina și Nic. Vătășoiu din Fundătura Aristide, 4, spre a fi obligați a nu mai turbura posesia reclamanților asupra unei bucăți de teren din fundătură, pe care reclamanții o posedă în baza unui act de vânzare-cumpărare autentic și transcris de Trib. Ilfov Notariat.

Considerând că reclamanții și-au modificat acțiunea cerând a fi citată ca pârâtă numai Ecaterina Marin;

Având în vedere că s'a încuviințat ambelor părți proba cu martori spre a dovedi posesia;

Considerând că din depunerile martorilor audiați reiese că Teodora și Maria Rădulescu au fost împedicate la împrejmuirea terenului în litigiu de către pârâta de azi și că aceasta l'a avut în stăpânire și posesie de fapt, încă de multă vreme și fără să fie supărată de nimeni până în vara anului 1913 luna Iulie, după cum declară martorul Ilie Popescu, când a fost turburată în posesia ei de reclamanții de azi, cari voiau să împrejmuiască acel loc; deci, adevărata posesie juridică și de fapt: liniștită, publică, neîntreruptă și de peste un an de zile o avea pârâta de azi, reclamanții neputând stabili condițiile esențiale unei posesii juridice asupra acestui loc.

Considerând însă că prin actul de vânzare autenticat de trib. Ilfov Notariat la No. 7869 din 1913 și recunoscut de pârâtă, aceasta a transmis proprietatea terenului în litigiu reclamanților de azi;

Că faptul că părțile se găsesc în proces de anularea acestui act de vânzare, — pendinte la Trib. Ilfov, fapt recunoscut de ambele părți, — nu constituie o piedică la judecarea procesului de față;

Considerând că acel care este ținut a răspunde de evicțiune, nu poate să aibă acțiune în revendicare sau să se opună la posesia cumpărătorului către care a vândut, conform principiului de drept „*Quod de evictione tenet actio eundem agentem repellit exceptiv*”;

Considerând de asemenea că cumpărătorul având un act autentic, ar putea fi trimis în posesia terenului pe baza însăși a formulei executorie cu care s'ar putea investi acest act, și că dacă s'ar da o hotărâre judecătorească contrarie, s'ar da naștere la contradicții de dispozițiuni judecătorești.

Pentru aceste motive, admite acțiunea.

Semnat : I. Simionescu.

Imprumutul Statului este plasamentul cel mai sigur și remunerator.

Judecătorii rurali își îndeplinesc o datorie patriotică indemnând populația țărănească să subscrie cât mai mult la acest imprumut, care le permite achitarea în condițiuni avantajoase a loturilor dobândite prin improprietărire.